

kort & krachtig

leesvoer

Spelenderwijs kinderliteratuur

Wie zoekt naar suggesties voor drama en spel in kleuter- en lager onderwijs, moet maar 'ns contact zoeken met een van de PA's in Middelburg. Enige leraren van die opleidingen hebben met een geestdriftige collega van een lagere school ter gelegenheid van kinderboekenweek 1981 een boekje geschreven. Het heet *Spelenderwijs kinderliteratuur; suggesties om verzen, verhalen, boeken voor kinderen te dramatiseren*. De provincie Zeeland en de CPNB hebben door subsidie mogelijk gemaakt dat de scholen in Zeeland dit cadeautje kregen.

In de verantwoording staat dat de samenstellers jeugdboeken en dramatische expressie goede middelen vinden om leerlingen te leren zich te verplaatsen in andere werelden en personages. Uit het boekje zelf blijkt dat ze daar gelukkig niet mee bedoelen dat kinderen zich zouden moeten *inleven* in anderen. Er is veel aandacht voor het dramatiseren van sprookjes, voor fantastische verhalen, voor het spelen met mythen en voor spoken en griezelen. Tussendoor krijg je adviezen voor het maken van een minitheater (tafeltheater), voor het maken van een schimmenspel en voor het snel in elkaar zetten van maskers. Een literatuurlijst besluit het boekje.

Het nut van sprookjes

Wie in het lager onderwijs graag sprookjes vertelt

of voorleest, moet van Bruno Bettelheim *Het nut van sprookjes* (De Bezige Bij 1980) lezen.

Bettelheim is een freudiaanse kinderpsychiater en hij voert een sterk pleidooi voor het gebruik van sprookjes om kinderen te helpen bij hun emotionele ontwikkeling. Probeer niet de sprookjes te moderniseren of minder eng te maken, zegt hij. Je moet ze ook niet uitleggen met je volwassen verstand, je moet ze gewoon vertellen en nog 's vertellen. Wat de sprookjes in de geest van de kinderen bewerkstelligen klinkt heel overtuigend, als je tenminste bereid bent zo'n freudiaans verhaal aan te horen; wie daar niet in wil geloven, zal niets kunnen beginnen met dit boek.

Sociolinguïstische studies II

'Taal is zodanig ingebed in de maatschappij, dat het voor de hand ligt dat ook de sociale wetenschappen wezenlijke dingen te zeggen hebben over de wetenschap van de taal', aldus G. Geerts en A. Hagen, die *Sociolinguïstische studies II* hebben bijeengebracht die voor de verschillende benaderingswijzen representatief zijn: vanuit de antropologie (Hymes), linguïstiek (Halliday, Labov), sociologie (Fishman) en sociale psychologie (Giles e.a.). Daarnaast zijn er teksten (Bernstein, Rosen), die voorbeelden zijn van de toepassing van de sociolinguïstiek: op het gebied van opvoeding en onderwijs. Het zijn belangrijke studies die inzicht geven in de verschillende aspecten van het taalgebeuren: sociale en culturele functies van taalgebruik afhankelijk van de groep waartoe men behoort/wil behoren, taalkeuzes die sprekers maken in verschillende domeinen (bijvoorbeeld school, vriendschappen, religie), taalgebruik als uitdrukking van maatschappelijke verschillen en tegenstellingen e.d. Uitgave Wolters-Noordhoff Groningen, 1981; prijs f 36,50.

Verhalen

Door middel van een wel zeer smakeloze poster (*In de huid van de ander*) maken Novib en Wolters-Noordhoff reclame voor een op zich niet onbelangrijk project.

Het is de uitgave van vertaalde literatuur van auteurs uit Derde Wereld-landen, zodanig gekozen, dat leerlingen uit het voortgezet onderwijs de fragmenten kunnen lezen en verwerken. Er verschenen drie deeltjes: Afrika, Latijns-Amerika en

Azië.

Per werelddeel bevat *Ver Halen* een aantal authentieke verhalen en romanfragmenten, gebundeld in cahiers met elk een eigen karakter. Het materiaal is geselecteerd uit de zogenaamde 'Derde Spreker Serie'.

Het criterium voor de selectie was dat er voor de 15- à 16-jarige leerling herkenbare karakters in voor moeten komen; personen waarmee die leerling zich gemakkelijk kan identificeren. Voorafgaand aan elk verhaal is enige voorinformatie opgenomen. In korte teksten wordt het land waarin het verhaal zich afspeelt besproken, wordt de auteur voorgesteld en wordt — indien nodig — een korte beschrijving gegeven van de roman waaruit het fragment afkomstig is. Deze informatieve pagina's onderscheiden zich door hun vormgeving duidelijk van de verhalende pagina's. De cahiers zijn te bestellen bij Wolters-Noordhoff; ze kosten dan f 9,- per deel. De docentenhandleiding kost f 10,-. Bestellen bij de Novib kan ook, dan betaalt men f 9,- per deel omdat er f 1,- bijkomt voor het Derde Spreker Fonds. Inlichtingen Novib, Amaliastraat 7, 2514 JC Den Haag, tel. 070 — 624081.

Van de coöperatieve klas naar de institutionele pedagogiek

Aïda Vasquez en Fernand Oury

Sinds enige jaren zijn er in Vlaanderen hier en daar leraars in hun klas bezig om te proberen de antieke structuren te doorbreken om zinniger werk in de plaats te stellen. Ook in Nederland werden en worden dergelijke pogingen ondernomen.

Als je het werk van deze mensen wil omschrijven vallen al gauw de termen *Freinettechnieken*, *Coöperatieve klassen*, *Institutionele pedagogiek*.

Waar gaat het over? Van de klas een leefgroep maken, waarin alle aanwezigen samen de zaken beheren, waarin de Raad het wetgevend orgaan is, waarin verantwoordelijkheden (die verder reiken dan het ophalen van melkbonnetjes en het bijhouden van afwezigheidslijsten, ...) gedeeld worden door de gehele groep.

Fernand Oury, een Frans onderwijzer, beschreef zijn ervaringen met institutionele pedagogiek in het boek *De la classe coopérative à la pédagogie institutionnelle*. Het boek kreeg diverse prijzen, onder andere 'le prix Jean Zay' en 'le prix de l'Association des Journalistes Universitaires'. Een

aantal AKO-leden besloten de vertaling van het basiswerk van de institutionele pedagogiek op zich te nemen.

Ondertussen zijn reeds twee delen van het werk verschenen in het Nederlands onder bovengenoemde titel. Het is een verhaal over ervaringen en bedenkingen van een onderwijzers en een poging om te antwoorden op de vraag: Wat is het dat kinderen én volwassenen doet evolueren in dit educatief milieu? Men beschrijft dus geen methode maar vertelt over een gevolgde weg; trouw aan de stelregel: alleen praten over datgene wat we ook daadwerkelijk probeerd hebben. De praktijkervaringen die hierin worden beschreven hebben een belangrijk kenmerk: ze richten zich niet op alternatieve scholen maar op *het verbeteren van de heersende manier van werken in de bestaande onderwijsstructuren*.

Deel I, 230 blz., 295 Bf

Deel II, 473 blz., 435 Bf

Elk deel is wel afzonderlijk te lezen. Verkrijgbaar in elke goede boekenwinkel, onderwijswinkel of door storting van het bedrag (plus 20 Bf port) op rekening van AKO/Actiegroep Krities Onderwijs, 011-25-845-51. Adres: AKO-De Drie Ezels, Lge St. Annastraat 20, 2000 Antwerpen (tel. 031 - 327195).

Over Vernieuwing

Het (half thematische) oktobernummer van *Over Vernieuwing* gaat over een gelegenheidsmanufactuur voor *vier speelgoedmarkten* met elk 42 beesten en over de organisatie van een *kindercircus* met enkel clowns.

Elk jaar zien vele ouders Sinterklaas met de nodige bezorgdheid tegemoet. De verwachtingen worden ieder jaar hoger opgejaagd door de regen folders, die de brievenbus teistert. Maar wat je van een uitkering voor je kinderen kunt uittrekken in de duurste maand van het jaar groeit bepaald niet mee.

Loop een speelgoedwinkel binnen en probeer je bewust te worden hoeveel keer je oog getrokken wordt naar iets dat even charmeert, maar bij nadere beschouwing niets voorstelt. Neem LEGO: als je de fout maakt en niet meteen een basisdoos van f 70-f 80 aan te schaffen, kom je tot de ontdekking dat je regelmatig naar de winkel terug moet. Je kocht een doos met een auto en een beer, maar thuis blijkt al gauw dat de spatborden en de parasol maar één toepassingsmogelijkheid

hebben. De speciale dozen suggereren ontelbare mogelijkheden, maar per doos koop je meer beperkingen.

Jan Smeets en Liesje Leeuw, werkzaam bij Proloog en FIOM, schrijven in twee artikelen hoe zij met andere ouders en kinderen op gezette tijden de beperkingen van het kerngezin overstijgen en de strijd aanbinden met de speelgoedindustrie.

Vorig jaar maakten ze voor Sinterklaas met zeven ouders voor zes kinderen vier speelgoedmarkten met elk 42 beesten. Kosten f 43 per stuk. Een weekend en een week vrije tijd waren ze in touw met ontwerpen, zagen, schuren, verven, schuren, verven, decoreren, lakken. Een week hebben ze samengewerkt en elkaars kinderen opgevangen en samen gegeten: een gelegenheidsmanifacuur en een gelegenheidscommune.

Verder in dit nummer de column van onderwijs-journalist Loek Zonneveld, een artikel over alfabetisering in Guiné-Bissau en een artikel over de problematiek van buitenlandse leerkrachten in het basisonderwijs.

Over Vernieuwing is te koop in de progressieve boekhandel en kost f 3,75 of te bestellen door f 5,20 over te maken op giro 4318788 t.n.v.

Stichting Vernieuwing Amsterdam.

Abonnement: f 30,- (studenten: f 22,50) opgeven bij: Muusses Purmerend, Postbus 13, 1440 AA Purmerend, tel. 02990 – 23746.

WOVO-krant

WOVO betekent WerkplanOntwikkeling Van Onderop. Het is een beweging van mensen, die binnen de gevestigde instituten voor de volwasseneneducatie werken (Proef Open School) en daarbuiten.

De bedoeling is onder meer in de volwasseneneducatie een tegenbeweging te vormen. De in oktober verschenen WOVO-krant geeft informatie over de initiatieven daartoe.

In deze eerste aflevering vindt men bijvoorbeeld een stuk over teamondersteuning, nieuws uit de regio's en een op praktijkgegevens gebaseerde beschrijving van het beleid inzake alfabetiserings- en educatieve activiteiten voor culturele minderheden.

Een levendige krant, die dan ook als motto draagt: WOVO is dood ... leve de WOVO.

Het adres van de krant is: Anke Kooke, Adm. de

Ruijterweg 279 hs, 1055 LV Amsterdam.

Door f 6,- over te maken op giro 197.9503 van de Werkgroep WOVO Amsterdam, ontvangt men de drie eerste nummers.

José Ruigrok

Klachten theater

Spel voor Nederlandse en buitenlandse kinderen

Klachten theater heet de versie die speldocent José Ruigrok heeft gemaakt van het standbeeldentheater van de Zuidamerikaan Augusto Boal. Het standbeeldentheater is een ogenschijnlijk simpele theatertechniek, bedoeld om alledaagse onderdrukkingservaringen te vertonen en een nieuwe weerbaarheid te ontwikkelen tegen onderdrukking. Deze spelvorm eist weinig verbale vaardigheid van de spelers; het theater zelf is het belangrijkste communicatiemedium. (Vergelijk het artikel dat José Ruigrok schreef in *Moer* 1981/5.)

In NSKV-schrift 16, getiteld *Klachten theater. Spel voor Nederlandse en buitenlandse kinderen* gaat José Ruigrok in op de ontwikkeling van de theorie en de praktijk van het standbeeldentheater van Boal in Peru en op haar ervaringen als medewerkster van de werkgroep VREK met deze techniek in een buurt-onderwijsproject in een negentiende-eeuwse arbeiderswijk in Amsterdam. Ze beschrijft vooral, onder meer in de vorm van praktische spelaanwijzingen, het klachten theater in de zesde klas van een basisschool met Nederlandstalige en niet-Nederlandstalige kinderen. Met behulp van de techniek van het standbeeldentheater besloot José Ruigrok te proberen de bestaande barrières te slechten tussen kinderen met diverse taal- en cultuurverschillen. Een van haar conclusies na afloop van het klachten theater: 'De kinderen leren dagelijkse gebeurtenissen niet als normaal en onveranderlijk te zien, maar bekijken ze krities en leren hierover vragen te stellen. Individuele probleem-ervaringen worden uit de eigen-schuld-sfeer getrokken, waardoor sommige onderwerpen van de taboelijn geschrapt kunnen worden.'

Uitgave van de NSKV te Amersfoort. Verschenen als schrift 16 in de reeks NSKV-schriften. 42 pag. Prijs f 4,- plus f 2,10 porto. Te bestellen door f 6,10 te storten op postgiro 112098 t.n.v. NSKV te Amersfoort, o.v.v. NSKV-schrift 16.